

Lausunto

VATT/412/07.01/2018

26.11.2018

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

HE 220/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta lyhytkestoisen työn vastaanottamisen edistämiseksi

Esitys ja sen tavoitteet

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lyhytkestoiseen palkkatyöhön tai osa-aikaiseen palkkatyöhön työllistyvän työnhakijan ansaitsema tulo soviteltaisiin yhteen työttömyysetuuden kanssa sinä etuuden hakujaksona, jonka aikana tulo maksetaan. Tällä hetkellä sovittelu tehdään työskentelyajanjakson perustella riippumatta palkanmaksuajankohdasta. Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi täsmentäviä muutoksia siihen, miten toteutunutta työaikaa verrataan sovitellun etuuden saannin rajana olevaan työaikaan, joka saa olla enintään 80 prosenttia tehtävän kokoaikaisesta työajasta.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa osittaisen työllistymisen ja lyhytkestoisen työn vastaanottamisen kannustimia, sekä edistää tulorekisterin käytettävyyttä sovitellun työttömyysturvan käsittelyssä.

Arvio

Esitetty uudistus lähtökohtaisesti parantaa lyhytkestoisen tai tilapäisen työn vastaanottamisen kannustimia työttömyysjakson aikana. Uudistus myös lähtökohtaisesti vähentää etuuksien ja työn yhdistämiseen liittyvää maksupäivien epävarmuutta. Koetun epävarmuuden vähentäminen voi osaltaan lisätä halukkuutta tehdä edellä mainitun kaltaisia töitä sovitellulla työttömyyspäivärahalla.

Työllisyysvaikutusten suuruutta ei kuitenkaan voida etukäteen arvioida, sillä tutkimustuloksia tämänkaltaisten toimien työllisyysvaikutuksista ei ole saatavilla. Tämä koskee sekä kotimaista että kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta. Tästä syystä olisi paikallaan toteuttaa uudistus vaiheittain niin, että uudistuksen vaikutuksia voidaan luotettavasti todentaa ja arvioida. Vaiheittainen käyttöönotto voidaan toteuttaa esimerkiksi satunnaisuuteen perustuen, jolloin jokaisella uudistuksen piiriin kuuluvalla henkilöllä olisi yhtäläinen todennäköisyys päätyä alkuvaiheen käyttäjien piiriin, tai vaihtoehtoisesti porrastamalla käyttöönottoa syntymävuoden mukaan. Esimerkiksi 6 kuukauden vaiheistamisajanjakson avulla pystyttäisiin arvioimaan uudistuksen vaikutukset (ajanjakson tarkempi määrittely vaatii aineistoon perustuvan voimalaskelman). Ilman uudistuksen vaiheistettua käyttöönottoa sen vaikutusarviointi on mahdotonta, sillä luotettavaa verokkirymää, johon mahdollisia työllisyysmuutoksia voidaan verrata, ei ole mahdollista muodostaa mikäli uudistus tulee voimaan samaan aikaan kaikille työttömille.

Maksuperusteisen sovittelun vaiheittainen käyttöönotto olisi tärkeää erityisesti siksi, että tulorekisteriuudistus mahdollistaa samankaltaisten maksumenettelyiden soveltamisen myös monissa muissa sosiaalietuuksissa. Tämänkaltaisten uudistusten hyödyllisyys ja toimivuus riippuvat kuitenkin keskeisesti niiden vaikutuksista. Vaikutusarviointi ei siis kuitenkaan ole nykyisellään mahdollista. Siksi on keskeistä, että tämän uudistuksen vaikutukset voidaan luotettavasti arvioida ennen kuin käytäntöjä laajennetaan sosiaaliturvajärjestelmän muihin osiin.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

Anni Huhtala
ylijohtaja

Tuomas Matikka
erikoistutkija